

TRONDHEIM KOMMUNE

John Inge Korsgat – Åsveien skole og ressurscenter

Utfordrende atferd Hva gjør vi? Og hvorfor?

Innhold

- Definisjon av temaet
- Hvordan oppstår utfordrende atferd?
- Hvorfor opprettholdes utfordrende atferd?
- Hvordan kan utfordrende atferd forebygges?
- Noen verktøy for å kartlegge utfordrende atferd
- Noen strategier for å redusere utfordrende atferd
- Noen betenkninger og betraktninger før behandling av utfordrende atferd

Utfordrende atferd

Definisjon:

Atferd som er tilstrekkelig ødeleggende, skadelig, forstyrrende eller uakseptabel på andre måter.

Atferden angår ikke bare personen selv, men også omgivelsene

(Holden 2009)

Hvordan oppstår utfordrende atferd?

- Stort sett som all annen atferd oppstår

$$R \longrightarrow S^R$$

Hvorfor opprettholdes utfordrende atferd?

- All atferd er opprettholdt av konsekvenser
- Noen mennesker har ofte lite atferdsrepertoar, og benytter dermed oftere uønsket atferd
- Uønsket atferd har ofte en funksjonell betydning
- Økes mengde eller intensitet på den utfordrende atferden reagerer omverdenen på atferden

Utfordrende atferd - John Inge Korsgat - Åsveien skole og ressurscenter

5

Hvordan kan utfordrende atferd forebygges?

- En klar struktur gir gode rammer
- Dersom målpersonen kan velge, legg inn valg som muligheter til å kunne påvirke hverdagen
- Tren språk
- Tilrettelegg situasjoner slik at utfordrende atferd ikke trenger å benyttes
- Vær tydelig i din egen kommunikasjon

Utfordrende atferd - John Inge Korsgat - Åsveien skole og ressurscenter

6

Noen verktøy for å kartlegge utfordrende atferd

Utfordrende atferd har 4 kategorier for opprettholdelse:

- Flukt / unngåelse
- Oppmerksomhet
- Matrielle konsekvenser
- Sensorisk

(Durand 1990)

Noen verktøy for å kartlegge utfordrende atferd

- MAS (Motivational Assessment Scale)

MAS (Motivational Assessment Scale)

	SPØRSMÅL	0	1	2	3	4	5	6
1	Ville atferden forekomme kontinuerlig, om og om igjen om denne personen var alene over en lengre periode? (f.eks. Flere timer)	0	1	2	3	4	5	6
2	Forekommer atferden når personen blir bedt om å utføre en vanskelig oppgave?	0	1	2	3	4	5	6
3	Ser det ut til at atferden forekommer som en reaksjon på at du snakker til andre personer i rommet?	0	1	2	3	4	5	6
4	Hender det at atferden forekommer når personen vil ha en leke, mat eller aktivitet, som vedkommende har fått beskjed om at han ikke kan få?	0	1	2	3	4	5	6

Utfordrende atferd - John Inge Korsgat - Åsveien skole og ressurscenter 9

MAS (Motivational Assessment Scale)

	Sensorisk	Flukt	Oppmerksomhet	Materielle
1	1	2	3	4
	1	5	2	3
5	1	6	7	8
	1	4	1	3
9	0	10	11	12
	0	5	0	3
13	1	14	15	16
	1	6	1	4
	3	20	4	13
	0,75	5	1	3,25
	4	1	3	2

Utfordrende atferd - John Inge Korsgat - Åsveien skole og ressurscenter 10

Noen verktøy for å kartlegge utfordrende atferd

- MAS (Motivational Assessment Scale)
- S^D – R – S^R-skjema

S^D - R - S^R -skjema

Tid	Beskriv foranledning	Hva skjedde	Konsekvenser
08.35	A sitter på kjøkkenet og spiser frokost. Personalet snakker sammen.	A strekker seg over nærpersion og tar tak i personal 1 og klyper	Nærpersion fjerner As hånd, og sier "det må du ikke gjøre". P1 og P2 snakker til A
10.15	A går i gangen sammen med nærpersion. Stille. P3 sier "hei" til np.	A snur seg mot P3, går mot P3 og tar tak i håret til P3.	Nærpersion går mellom og får A til å slippe taket. Np og A går videre. Snakker.

Noen verktøy for å kartlegge utfordrende atferd

- MAS (Motivational Assessment Scale)
- $S^D - R - S^R$ -skjema
- Question About Functions
- Functional Assessment Interview

- Intervju av nærpersoner
- Direkte observasjoner av atferden

Noen verktøy for å kartlegge utfordrende atferd

Kartlegging gjennomføres for å sikre at tiltak som settes inn kan være effektive

Noen strategier for å redusere utfordrende atferd

- Tilrettelegg en dagsplan som er effektiv for målpersonen
- Tilrettelegg hverdagen best mulig for målpersonen

Noen strategier for å redusere utfordrende atferd

Flukt / unngåelse:

- Kartlegg tilgangen på goder
- Etabler et token-system
- Sikre at målpersonen vet hva som skjer
- Gå inn med prompt tidsnok, og ha en plan for promptfading
- Vokt dine ord
- Atferdsavtaler

Noen strategier for å redusere utfordrende atferd

Oppmerksomhet:

- Reduser antall personer i rommet i gitte situasjoner
- Forsterk de små tingene
- Følg opp det du har lovet
- Sett målpersonen i fokus
- Gi heller oppmerksomhet på de gode tingene som målpersonen gjør

Noen strategier for å redusere utfordrende atferd

Materielle konsekvenser:

- Etabler et språk der målpersonen kan bli forstått
- Gi forsterkere når utfordrende atferd ikke forekommer
- Tren på vanskelige situasjoner
- Etabler valgmuligheter
- Etabler et tegnøkonomisystem, gjerne med sparing til store forsterkere

Noen strategier for å redusere utfordrende atferd

Sensorisk stimulering:

- Hjelpemidler for å oppnå / unngå stimuleringen
- Aktivitet
- Sjekk om den utfordrende atferden har en helse-årsak

Noen strategier for å redusere utfordrende atferd

- DRI – differensiel forsterkning av inkompatibel atferd
- DRA – differensiel forsterkning av alternativ atferd
- DRO – differensiel forsterkning av annen atferd
- NCR - Non-contingent forsterkning

Noen strategier for å redusere utfordrende atferd

Det er vist i mange studier at å tilføre en ny atferd som skal skaffe målpersonen de samme godene er langt mer virkningsfullt enn kun å forsøke å fjerne gammel atferd.

Noen betenknninger og betraktninger før behandling av utfordrende atferd

- Vær sikker på at atferden må endres
- Vær sikker på at du endrer atferden til noe bedre og ikke bare fjerner atferden
- Vær sikker på at du holder deg innenfor lov-verket
- Se en gang til på de betingelsene som målpersonen lever med

Referanser

- Funksjonell kommunikasjonstrening - V. Mark Durand (1990)
- Applied Behavior Analysis – John O. Cooper, Timothy E Heron & William L. Heward (2nd ed. 2007)
- Utfordrende Atferd Og Utviklingshemning: Atferdsanalytisk forståelse og behandling – Børge Holden (2009)
- Method to integrate descriptive and experimental field studies at the level of data and empirical concepts - Sidney W. Bijou, Robert F. Peterson & Marion H. Ault (Journal Of Applied Behavior Analysis, Vol 1, nr 2 (1968))
- Questions about behavioral function (QABF): A behavioral checklist for functional assessment of aberrant behavior – Paclawskyj, Matson, Rush, Smalls, Vollmer (Research in developmental disabilities, Vol 21, nr 3 (2000))
- Functional assessment and program development: A Practical Handbook - O'Neill, Horner, Albin, Sprague, Storey, Newton (1997)